Redacțiunea, Administrațiunea, și Tipografia:
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele Birourĭ de anunciurĭ:
în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks Nachfolger; Anton Oppelik, J. Danneberg*, în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*; în Bucuresci: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann.*
Prețul inserțiunilor: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o seria 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LIX.

„Gazeta" iese în fiă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șese lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectorĭ.
Abonamentul pentru Brașov
administrațiunea, piața mare, Târgul Inului Nr. 30, etagiu I.: pe un an 10 fl., pe șése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 67. Brașov, Sâmbătă, 23 Martie (4 Aprilie) 1896.

O reamintire.

Brașov, 22 Martie v.

Intr'un timp, când rĕsar ca ciupercile „ideile politice" de „împăcare a divergențelor" și de „delăturare a conflictelor" dintre Românĭ și Maghiarĭ, și când aceste idei par a afla refugiu chiar sub aripele partidului liberal astădĭ la putere în România, va fi, credem, la loc sĕ reamintim ceea ce a scris în acéstă materiă înainte cu doi-spre-dece anĭ ilustrul patriot al României, C. A. Rosetti, unul din stêlpii partidului național-liberal.

Era la începutul anului 1884, când în fața alegerilor dietale, ce aveau sĕ se facă în acel an, se începuse mișcarea Românilor din Ardeal și Ungaria. Pe acel timp eșiseră la ivélă nisuințele unora de-a închipa un partid al împăcărei, cunoscut sub numele de partidul „Viitorului". Aceste nisuințe au produs între noi cel mai mare resens, precum nicĭ nu se putea altfel, după avêntul, ce-l luase mișcarea nóstră națională dela conferența din 1881. Spiritele erau fórte iritate, mai ales, că din vara anului 1883, de când cu călĕtoria ministrului-președinte Ión Brătianu la Gastein, care a inaugurat apropiarea României de alianța germano-austriacă, Maghiarii nu mai vorbiau, decât de situația desperată în care a ajuns causa Românilor din Transilvania și Ungaria, prin amiciția, ce au legat'o guvernele din Viena, Budapesta și Bucurescĭ.

„Ațĭ ajuns între două focurĭ" ne diceau ei, „și nu vĕ rĕmâne, decât sĕ capitulațĭ și sĕ vĕ supunețĭ necondiționat dictatului nostru".

Intr'un asemenea moment, C. A. Rosetti, din incidentul unui apel, ce l'a adresat comitetul electoral permanent alegĕtorilor românĭ, îndemnându-i a se grupa în jurul programului național, făcù în organul sĕu „Românul" următórea aprețiare a situațiunei nóstre:

„Lupta și lupta în unire, cu același scop, cu același gând și cu egal devotament din partea tuturor, este mijlocul cel mai sigur de-a ajunge la isbêndă mai curênd sĕu mai târdiu, dér neapĕrat.

„Acest adevĕr, a cărui confirmare o găsim mai la fiă-ce pagină a istoriei, ne permitem a-l aminti fraților noștri de peste munțĭ.

„Li-l amintim, pentru-că vedem în diarele lor vorbindu-se de deosebirĭ de vederĭ, de partide.

„Cei persecutațĭ nu pot vedé decât într'un fel, nu pot avé, decât o dorință, nu pot fi, decât o „partidă, — *partida mântuirei națiunei de relele, ce-o bântue, și garantarea viitorului ei.*

„Ecă drapelul, în jurul căruia orĭ-ce Român e dator a-se grupa și pentru a cărui isbândă sĕ fiă gata la sacrificii.

„Acesta fiind scopul, mijlócele de-a ajunge împrejurările le vor hotărî și impune.

„Totușĭ și asupra mijlócelor învĕțămintele istoriei nu pot și nu trebue a-se da uitărei.

„S'a vĕdut, că până acum *dela Maghiarĭ nimic nu s'a putut dobêndi prin frățéscă ințelegere.*

„Décă dênșii, séu cel puțin conducĕtorii lor, pe când în exil erau și lucrau pentru liberarea patriei lor nu putură înțelege și adopta idea egalei îndreptățirĭ a naționalităților, *cu atât mai puțin putem spera c'o vor ințelege acum, când au în mână puterea și se nutresc cu trista ilusiune, că tot le este permis și posibil.*

„Prin urmare, după a nóstră părere, *speranța de-a dobêndi ceva, fără o luptă lungă și susținută cu iubire și unitate de toțĭ Românii, este o ilusiune.*

„Trebue dér luptă, din partea tuturor și prin tóte mijlócele legale.

„Ecă ce, ca Românĭ, ne permitem a dice fraților noștri de peste munțĭ".

Este de prisos a mai comenta mersul ideilor din acest articul, apărut într'un număr al „Românului" dela finele lunei lui Februarie 1884. Ajunge sĕ constatăm, că cele scrise atuncĭ nu și-au pierdut nicĭ astădĭ actualitatea.

Părerea ilustrului bărbat al României avea cu atât mai mare însemnătate, cu cât C. A. Rosetti era unul din acei puținĭ, carĭ trebuiau sĕ fiă informațĭ asupra celor ce s'au petrecut în 1883 și era, prin urmare, în stare a judeca, întru cât noua constelație putea sĕ favoriseze nisuințele acelora, carĭ tocmai pe apropiarea României la puterile centrale își basau speranțele și ilusiile lor într'o apropiată delăturare a conflictului dintre Românĭ și Maghiarĭ.

CRONICA POLITICĂ.

— 22 Martie.

Mercurĭ în 8 Aprilie n. vor reîncepe în Budapesta **pertractările pentru pact.** Vor sosi în causa acésta la Budapesta ministrul-președinte austriac *Badeni*, ministrul de comerciŭ *Glanz*, ministrul de finanțe *Bilinski* și ministrul de agricultură *Ledebur*. Cu aceștia împreună va sosi și ministrul comun de esterne *Goluhowski*, ministrul comun de rĕsboiŭ *Krieghammer* și ministrul comun de finanțe Kallay. Cu deosebire venirea lui Goluchovsky nu prea e întimpinată cu bucuriă din partea oposiției unguresci, care vede în acésta o ingerință nepermisă a lui asupra desbaterilor. Cât vor dura pertractările și ce resultat vor avé, nu se póte sci positiv. „Bud. Hirl." însĕ pretinde a sci, că raporturile sunt fórte încordate între cele două guverne și că în sînul partidei guvernamentale unguresci s'a luat hotărîrea de-a nu ceda față cu pretensiunile Austriacilor. Astfel stând lucrul, fóia ungurésca dice, că nicĭ vorbă nu póte fi de-a resolva cestiunea pactului în actuala sesiune a dietei, după cum a sperat Banffy.

*

„*Daily Cronicle*" este informată din isvor oficial, că *tractările* **pentru pace cu regele Menelik** decurg în mod favorabil. Regele Menelik nu pretinde despăgubire de rĕsboiu, ci numai o considerabilă taxă pentru liberarea celor 2,000 prisonierĭ italienĭ. Se dice, că pentru mântuirea prisonierilor guvernul italian este hotărît a satisface pretensiunei lui Menelik. De altă parte lui „Neuer Züricher Ztg." 'i-se raportéză din Abessinia, că regele Menelik va adresa un ultimat Italiei și *din nou va începe rĕsboiul.* In casul, când tractările pentru pace nu vor duce cât mai curênd la resultat. Rĕsboiul ar avé de gând se-l încépă Menelik în tómnă.

*

In ce privesce **raporturile, Italiei cu Rusia,** diarul „*Opinione*" din Roma anunță, că aceste raporturĭ sunt cât se póte de bune. Ca dovadă, fóia italiană se provócă la împrejurarea, că la serbarea încoronărei Țarului, regele Italiei va fi representat prin însu-și moștenitorul de tron italian.

„Partida poporală" și mileniul.

Organul „partidei poporale" „Alkotmány" arată în primul sĕu articol dela 2 Aprilie, pentru-ce acéstă partidă nu póte sĕ serbeze mileniul alăturĭ cu cele-lalte partide unguresci din țéră. Causa este lupta iscată între biserică și stat prin introducerea căsĕtoriei civile.

Sĕ nu ia nimenĭ în nume de rĕu, dice fóia catolică, décă atuncĭ, când ar trebui sĕ jubilăm, noi ne întristăm... Sĕ nu credețĭ, că noi am sta îndĕrĕtul noilor cetățenĭ în ceea ce privesce meritul lucrului. Unde ar fi astădĭ Ungaria, décă aceștia ar fi trebuit sĕ susțină țéra timp de o miiă de anĭ la bine și la rĕu? Ei n'au câștigat nimic pentru națiune, ba mai mult au risipit din ceea ce alții au câștigat. Esistența milenară a Ungariei nu este meritul liberalismului, ci al creștinismului, care a conservat moralitatea ei, a păzit autoritatea ei și a învins inimicii ei internĭ și esternĭ. Meritul ideilor liberale începe numai acolo, unde au început a-se arăta semnele disolațiunei naționale.

Și décă pe lângă tóte acestea am ajuns acéstă aniversare, avem sĕ mulțămim numai împrejurărei, că acéstă aniversare a urmat înainte de ce efectul destructiv al dominațiunei liberale ar fi ajuns la resultat positiv. Posibil, că acéstă dominațiune sĕ jubileze asupra națiunei încă înainte de împlinirea unei miĭ de anĭ, dér acea jubilare nu va fi o bucuriă patriotică, ci *o comandare a morții nóstre....*

Noi încă jubilăm, — jubilăm între plângerĭ și rugăciunĭ. Al nostru jubileu însĕ nu începe acolo, unde egoismul ascuns sub togĭ frumóse trage folóse din averea publică națională, ci acolo, unde s'a pus fundamentul milenar al națiunei prin Stul Stefan, regele apostolic.

In fine fóia catolică, dice, că serbarea milenară a Creștinilor va fi numai atuncĭ, când va triumfa adevĕrul creștinesc și libertatea bisericei: Sfîrșesce apoi articulul îndemnând pe Creștinĭ sĕ pretindă cu glas tare revisuirea legilor bisericescĭ.

Propoganda bulgară în Macedonia.

Cetim în „Ziua" din Bucurescĭ: De când Bulgaria a reîntrat în bunele grații ale Rusiei și Țarul tuturor Rusielor a binevoit sĕ trimită un general, ca sĕ boteze pe prințul Boris, poftele de cucerire ș'au reluat sborul în principatul vecin.

Societățile pentru cucerirea Macedoniei au reînceput sĕ lucreze pe capete, sĕ adune fondurĭ și se trimit în Macedonia agențĭ carĭ se anunțe populației că, momentul liberărei a sosit.

Trebue sĕ recunóscem că Bulgarii desvóltă o mare activitate și urmăresc cu multă stăruință ideia de a alipi Macedonia la țara lor.

Nu va fi decĭ de loc de mirare décă ne vom pomeni într'o bună diminéță că un conflict isbucnesce în Peninsula balcanică.

Bulgarii fanaticĭ au căpătat convingerea că acum când Sfînta Rusie îi protege ei pot sĕ-șĭ permită orĭ-ce îndrăsnélă și că Macedonia póte sĕ fie a lor.

Trebue de asemenea sĕ spunem, că celelalte popóre din Macedonia sunt fórte descuragiate și cu totul nepregătite, ca sĕ opue o resistență seriósă propagandei bulgărescĭ.

Ideia religiósă, care e încă stăpână în Macedonia, ajută mult pe Bulgarĭ în propaganda lor, mai ales, că toțĭ propagatorii celor-lalte popóre creștine nu mai au nicĭ o trecere în popor.

Sylogurile și preoțimea grecéscă, altă dată elementele puternice de propagare, sĕ găsesc mult inferióre propagandiștilor bulgarĭ din causa, pe deoparte a lipsei de fondurĭ; ér pe de alta din pricina luptei teribile, ce s'a dus în contra lor de Bulgarĭ, Sêrbĭ și Românĭ timp de aprópe de 30 de anĭ.

Este sciut, că tóte popórele cele-lalte au luptat până acum esclusiv în contra Grecilor și a fost natural, ca în contra lor sĕ se dea tótă lupta, pentru-că ei singurĭ aveau o mare trecere în poporul macedonean, eĭ aveau în tóte orașele și satele, școla și biserica, aceste două teribile instrumente de propagandă.

Sunt numai vre-o dece anĭ de când bulgarii au început lupta și propagandei lor nu i-s'a pus nicĭ un obstacol. Cu mare ușurință Bulgarii au putut înființa episcopatul.

Este o mare greșală din partea guvernului nostru, că nu i-a acum mĕsurĭ sĕ trimétă în Macedonia un om, care sĕ inspire încredere și simpatie poporului.

Noi nu putem lucra cu succes adĭ în contra Bulgarilor decât interesând în lupta nóstră și pe Albanezĭ. Aceștia în majoritate Mahomedanĭ nu pot fi atrașĭ de Bulgarĭ prin influența ortodoxismului și ideia unei alipirĭ la Bulgaria, adecă o pură schimbare de stăpân, nu le póte conveni.

Pentru Albanezĭ lupta nóstră de-a forma din Albano-Macedenia un stat sub suzeranitatea Portei este singura idee, care le póte conveni.

Dér pentru ca sĕ luptăm cu succes în acéstă direcție, trebue sĕ avem acolo ómenĭ devotațĭ.

In interesul învĕțămêntului nostru.

Cu viuă bucuriă înregistrăm adĭ o prea nobilă faptă a corpului profesoral dela școlele medii și comerciale române din Brașov. E vorba de o însemnată jertfă materială, pe care corpul profesoral, în frunte cu

directorul şcólelor nóstre Virgil *Onițiu* o aduce pentru promovarea literaturii didactice române în general şi în deosebĭ pentru înaintarea spirituală a profesorilor, jertfă, ce dovedesce pe lângă un zel deosebit şi dragostea de neam, de care este însuflețit acest corp didactic.

In a doua conferință de încheiere a anului şcolar 1894/5, ținută în 27 Iunie v. 1895, corpul profesoral dela şcólele amintite în puterea legii obligătóre şi pentru şcólele confesionale a hotărît, ca începênd cu anul şcolar 1895/6 fiă-care şcolar sĕ priméscă testimoniu şi o programă şcolară, pentru care şcolarii scutițĭ de didactru au sĕ plătéscă o taxă anuală de câte 85 cr., éră cei nescutițĭ vor plăti 1 fl. 35 cr. Acéstă taxă şi după usul vechiŭ al şcólelor din cestiune şi în sensul legii îi compete în părțĭ egale directorului şi respectivilor profesorĭ de clasă. La începutul anului şcolar 1895/6 directorul şcólelor medii, conform hotărîrii corpului didactic a şi încassat taxa prescrisă dela toțĭ şcolarii.

In anul acesta şcolar suma tacselor încassate face **700 fl.** Din acéstă sumă după drept directorul şcólelor din cestiune era sĕ beneficieze de 350 fl., éră restul era sĕ fiă împărțit între respectivii profesorĭ de clasă. Dér vrednicul director, d-nul *Virgil Onițiu*, în înflăcărata sa iubire pentru şcólele puse sub conducerea d-sale abḑice de acest sigur şi însemnat venit al sĕu, oferindu-l binelui public şi progresul învĕțămêntului românesc. Şi urmând nobilul esemplu tot astfel fac şi profesorii. In chipul acesta şcólele medii şi comerciale române din Braşov posed un venit anual de 700 fl., pe care corpul profesoral s'au hotărît sĕ-l întrebuințeze pentru înaintarea învĕțĕmêntului secundar românesc.

Şi după cum nobilă este fapta directorului Virgil Onițiu şi a domnilor profesorĭ, tot astfel nobil este şi chipul, cum s'au hotărît sĕ întrebuințeze jertfa lor. In conferența profesorală din 8 Martie v. 1896, corpul profesoral din cestiune aduce conclusul următor:

In a II-a conferență de încheiere din 27 Iunie an. şcolar 1894/5 s'a adus conclusul următor (I): „Sumele, ce vor încurge pentru testimonii şi programe, sĕ se foloséscă pentru trebuințele interne ale şcólei, carĭ se vor determina ulterior de corpul profesoral". Discutând ideia cuprinsă în acest conclus corpul profesoral hotăresce următórele:

Directorul şcólelor nóstre meḑii şi corpul profesoral renunțând la folósele materiale ce le-ar avé cu drept cuvênt din banii incurşĭ pentru testimonii formézá din aceştĭ banĭ un fond permanent, care va purta numirea de „fondul şcolar al corpului profesoral dela şcólele medii şi comerciale superiróe române gr. or. din Braşov." Corpul profesoral constată, că alcătuirea acestui fond n'a fost posibilă, decât numai prin renunțarea marinimósă a d-lui director Virgil Onițiu la venitul însĕmnat material, ce ar fi avut din banii pentru testimonii şi astfel făcênd acéstă constatare, corpul profesoral îşĭ ține de datorință a vota la acest loc în unanimitate cea mai profundă mulțumită d-lui director Virgil Onițiu pentru grandiósa jertfă, ce a adus'o întru binele şi prosperarea institutelor nóstre de învĕțămênt, éră în cât privesce menirea fondului cestionat se hotăresce cum urméză:

1. Fondul şcolar al corpului profesoral dela şcólele medii şi superióre comerciale gr. or. române din Braşov forméză pentru tóte timpurile proprietatea şi stă sub administrarea şi dispozițiunea numitului corp profesoral. Administrarea acestui fond până la ulterióre disposiții se încredințéză direcțiunii şcólelor nóstre medii şi superióre:

2. Fondul din cestiune se va intrebuința în prima linie pentru edarea manualelor de lipsă şi a cărților pentru instrucțiunea şcólelor din cestiune. Profesorul, care ar avé gata un atare manual, îşĭ va presenta opul direcțiunii, care va relata despre acésta corpului profesoral. Corpul profesoral, constatând lipsa unui atare manual, va alege o comisiune de 2 membri pentru censurarea manuscrisului. La raportul acestei comisiunĭ apoi corpul profesoral va decide edarea manualului din cestiune. Edarea o va îngriji până la alte dispozițiii directorul şcólei respective. Manualul tipărit va fi dat în posesiunea autorului, care nu are drept la nicĭ o altă remunerațiă din fondul cestionat.

3. Décă corpul profesoral ar constata lipsa indispensabilă a vre-unui manual, pentru care nu s'ar afla autor în corpul nostru profesoral, atuncĭ la hotărîrea conferenței, directorul gimnasial va escrie concurs public pentru un atare manual. Condițiunile tipăririi unui astfel de op vor fi tot acelea de sub p. 2.

4. Fondul din cestiune se va întrebuința în cas de lipsă şi pentru ajutorarea profesorilor, carĭ vor face escursiunĭ scientifice cu scopul de a înălța nivelul învĕțămêntului la şcólele nóstre. Profesorul respectiv va fi îndatorat, ca la sfîrşitul călĕtoriei sale sĕ presinte corpului nostru profesoral un raport înscris despre escursiunea sa şi despre resultatele ei scientifice. Asupra acestor ajutóre corpul profesoral va decide din cas în cas.

5. La propunerea direcțiunii orĭ a vre-unui membru din corpul profesoral şi cu hotărîrea conferenței banii fondului din cestiune pot fi întrebuințațĭ şi pentru alte trebuințe şcolare ale institutelor nóstre.

6. Tóte hotărîrile corpului profesoral în cestiunĭ d'ale fondului de sub întrebare vor fi aduse la cunoscința Eforiei şcolare.

7. Fondul din cestiune va puté sĕ créscă şi din contribuirĭ de binevoe şi prin donațiunĭ.

Pe basa acestui regulament conferența profesorală din 20 Martie st. v. a. c. reguléză edarea cărților didactice în punctele următóre:

§. 1) Corpul prof. îndată-ce decide tipărirea unui manual din fondul nou înființat, se obligă a tipări 1000 (una miiă) de esempl. şi a le pune tóte broşate gata la dispozițiunea autorului, ca proprietate a acestuia.

In alt sens autorul nu póte usa de dreptul sĕu de autor înainte de epuisarea edițiunii făcute de corpul profesoral.

§. 2) Autorul e obligat a ceda din esemplarele primite: 2 es. pentru cancelaria direcțiunii, 2 pentru bibl. prof., 4 pentru bibl. societ. de lect. a studenților şi bibliotecele de clasă, ér 7 pentru cărțile destinate scolarilor sĕracĭ, — cu totul decĭ 15 esemplare.

§. 3) Prețul de vênḑare în detail al cărții îl stabilesce conferența profes., ér autorul la vênḑare trebue sĕ observe acest preț între tóte împrejurările.

§. 4) Conferența prof. stabilesce numĕrul tiragiului; ea după trebuință şi după natura cărții póte decide tipărirea cărții în 1500, 2000, 2500 séu 3000 de esemplare; ér autorul nu are voiă a tipări mai multe esempl., de câte s'au stabilit de conferență, nicĭ chiar pe spesele sale.

§. 5) Arangiamentul financiar al ediției î-l face comisia esmisă de corpul profesoral. Corectura şi revisiile îl privesc pe autor.

§. 6) In casul indicat în §. 4 se stabilesc următórele condițiunĭ, menite a asigura tot excedentul de spese al fondului, ce trece peste chieltuielile ediției celor 1000 esempl. obligate (v. §. 1.) împreună cu interesele lor:

a) după 1500 esempl. se rețin pentru fond 10% din numĕrul total al esemplarelor tipărite, va căpĕta decĭ autorul (cu subtragerea esemplarelor ficsate în §. 2) 1335 esemplare;

b) după 2000 es. se rețin pentru fond 12% din numĕrul total al esemplarelor (240+15 pe basa §-lui 2); va primi decĭ autorul la disposiția sa 1745 esempl.;

c) după 2500 es. se rețin pntru fond 14% din numĕrul total, adecă 350 es.+15 pe basa §-lui 2; va primi decĭ autorul la disposiția sa 2135 esempl.;

d) după 3000 es. se rețin pentru fond 15·5% din numĕrul total al esemplarelor, adecă 465 es. + cele 15 obligate (§. 2); — va primi decĭ autorul la disposiția sa 2520 es. —

§. 7) Décă autorul ar vré sĕ tipăréscă plusul de peste 1000 esempl. pe spesele sale proprii, are sĕ plătéscă în banĭ gata la cassa fondului costul plusului înainte de ce s'ar face arangiamentul cu tipografia pentru tipar.

§. 8) Esemplarele reținute pentru fond se vor păstra de comisia fondului, care se va institui şi nu pot fi puse în vênḑare, decât după-ce esemplarele din proprietatea autorului s'au epuisat.

Décă epuisarea nu s'ar puté constata nicĭ după trecerea alor 4 anĭ de ḑile dela aparițiunea cărții, — fondul póte pune în vênḑare după acest termin esemplarele sale fără de-a mai întreba pe autor.

§. 9) Autorul cărții tipărite între împrejurările indicate în §. 4 nu are voiă a face o nouă ediție din opul tipărit din fond, înainte de ce tóte esemplarele reținute pentru fond nu s'au epuisat.

§. 10) Autorul va trebui sĕ-şĭ dea învoirea prealabilă la tóte punctuațiunile de aci într'o formă valabilă.

§. 11) Décă autorul nu ar observa orĭ-care dintre condițiile stabilite în aceste punctuațiunĭ, fondul are drept a pretinde pe cale legală dela dênsul séu ereḑii lui restituirea tuturor speselor efective avute cu edițiunea cărții.

§. 12) Banii intrațĭ după vinderea esemplarelor reținute pentru fond, se varsă în fond.

Deja corpul profesoral a şi hotărît tipărirea unei cărțĭ didactice. E cartea d-lui profesor Vasile Goldiş: „Sintaxa limbei latine pentru clasa III şi IV gimnasială", o carte, a cărei trebuință e simțită de mult la şcólele medii româneścĭ.

Felicitâm din tótă inima pe d-l director Onițiu şi pe colegii sĕi pentru frumósa şi folositórea faptă, dorind ca ea sĕ aducă róde cât mai înbelşugate pe terenul învĕțămêntului nostru național românesc. Indemnăm pe tot Românul de bine sĕ se intereseze cu gândul şi cu fapta de frumósa instituțiune, ce a isvorit din inimile iubitóre de neam ale bravilor noştri profesorĭ dela şcólele medii şi comerciale din Braşov.

SCIRILE ḐILEI.

— 22 Martie.

Călĕtoria Suveranilor României. Regele Carol şi Regina Elisabeta a României au trecut în călătoria lor spre Abbazia Marțĭ pe la Budapesta unde au dejunat la gară. Aicĭ au fost întîmpinațĭ de consulul general român cu întreg personalul, de mai mulțĭ membri ai coloniei române şi vre-o doi funcționarĭ mai înalțĭ Ungurĭ dela poliția şi dela calea ferată. După vre-o oră Majestățile Lor au plecat mai departe cu trenul Budapesta—Fiume. — La *Agram* au sosit Suveranii români la 10 óre séra şi au fost salutațĭ la gară de Banul Khuen-Hederwary, de generalul Hovsetzky, şi de primarul oraşului Mosinsky, după presentarea celor de față Regina României şi-a esprimat dorința, de a cunósce împrejurimea oraşului Agram, despre care a auḑit că este încântătóre. Primarul şi-a oferit îndată serviciile ca Cicerone, Majestătile lor au descins la „hotelul Prukner". Diminéța la 7 óre au primit pe primarul, l'au invitat la cafea, apoi au făcut o plimbare prin oraş. Le-a plăcut mult ceea ce au vĕḑut. S'au interesat cu deosebire de starea şcólelor. La órele 9 şi 35 minute Regele şi Regina au plecat mai departe c'un tren separat. Primarul a predat Reginei în numele oraşului un buchet, pe care acésta l'a primit grațios. Trenul a pornit între strigările vii de „Zivio" ale publicului numĕros adunat la gară.

—o—

Lueger şi mileniul. „Pol. Ért." scrie pe basa informațiunilor primite din Viena următórele: „In pressa din Budapesta s'a svonit, că o parte din aristocrația din Budapesta a învitat pe Lueger la Budapesta din incidentul mileniului. Adevĕrul e, că despre asta nicĭ vorbă n'a fost; fapt este şi aceea, că făcêndu-i-se luĭ Lueger o întrebare în privința acésta, el a declarat, că i-ar plăcé sĕ vină la Budapesta şi sĕ țină o vorbire din incidentul mileniului Maghiarilor. Când însĕ 'i s'a făcut cunoscut, că venirea lui la Budapesta ar da ansă la demonstrațiunĭ, Lueger a renunțat la intenția de a veni la Budapesta. De altmintrelea cei din jurul lui Lueger spun, că deşi şeful lor nu va veni la Budapesta, el însĕ séu în scris, séu prin graiŭ viu se va ocupa de Maghiarĭ din incidentul mileniului, deórece între el şi între Maghiarĭ esistă unele neînțelegerĭ, pe carĭ Lueger voesce sĕ le delăture".

—o—

Principele Ferdinand al României, în vederea plecărei sale la Rusia, cu ocasia încoronărei Țarului, se prepară de limba rusă cu d-l Grigorovitză, profesor de limbele slave la şcóla superióră de rĕsboiŭ. Alteța Sa, cum spune „Timpul", vorbesce deja destul de bine acéstă limbă.

—o—

O mare furtună pe Dunăre. Marțĭ între órele $10^1/_2$—11 dim. s'a deslănțuit în portul din Galațĭ o atât de gróznică furtună, încât a pus la o crudă încercare, pe cei mai vechĭ şi mai experimentațĭ marinarĭ, carĭ nu-şĭ aduc aminte sĕ fi vĕḑut pe Dunăre o atare grozăviă, — scrie „Galații". Valurile erau atât de marĭ şi veneau cu atâta furiă, încât au rupt dela mai tóte plutele, împrăştiind tótă cheresteaua de pe ele, care plutea în voia întêmplării pe valurile furióse ale Dunării. Două caice marĭ şi o brațeră încărcată cu cărbunĭ de lemn, lovite de valurĭ, s'au cufundat. Vaporul comisiunei europene „Carolus Primus" a avut propteaua de pe cheiŭ ruptă bucățĭ, şi fără presența de spirit a căpitanului şi echipagiului ar fi putut încerca cea mai mare primejdie. La două corăbii din fața bursei, li-s'au rupt lanțurile. Toțĭ marinarii flotei române sub comanda d-lui loct.-colonel Irimescu şi a d-lui major Barbieri, au fost ocupațĭ cu salvarea propriului lor material, neputând da cel mai mic ajutor ḑecimelor de caice încărcate cu producte, carĭ caice isbite de vînt se loveau unele de altele, şi au fost în primejdie de a se cufunda pe rênd. Mai multe caice ancorate tot acolo, au pus bandiera pe jumĕtate în semn de doliu, fiind în pericol, dér nicĭ căpitanul, nicĭ proprietarul lui, nu se puteau duce în ajutor, ci priveau de pe mal cu inima sdrobită, la nimicirea avutului lor, de către elementele furióse. Acestea au fost desastrele până la órele 3 p. m., când scriem aceste linii. Furtuna continuă cu mai mare furie. Pagubele sunt deja enorme, şi décă la nópte timpul nu se va linişci, de sigur că se vor cufunda o mare parte din caicele din forța portului pline cu grâne; şi chiar de vor scăpa, proprietarii vor suferi însemnate perderĭ, marfa din vase fiind cu totul avariată.

—o—

Spălarea picióre lor la curtea din Viena, amĕsurat vechiului obiceiŭ din Joia Paştilor, s'a sĕvêrşit şi în acest an cu ceremonialul obicĭnuit, fiind de față membrii curții, miniştrii, corpul diplomatic etc. Majestatea Sa a sărutat picióre le la 12 moşĭ bĕtrânĭ.

—o—

Episcopia Lugoşului. Ḑiarului „Dreptatea" din Timişóra i-se comunică „din loc competent şi din isvor demn de credință", că noua persónă ce a luat'o în combinațiune guvernul unguresc pentru episcopia gr. cat. română a Lugoşului este părintele Dr. *Teodor David*, fost paroch în Iezvin, ér acum capelan castrens în Braşov. „Dreptatea" mai află, că cu acésta combinațiune s'ar învoi şi Metropolitul dela Blaşiu.

—o—

Sinodul archidiecesei române gr. or. este convocat pe Dumineca Tomei (12 Aprilie n. c.) la 9 óre a. m., când se vor începe ritualele bisricescĭ, după carĭ va urma deschiderea sinodului.

—o—

Maghiarisarea numelor proprii. „Magyarország“ scrie, că vice-şpanul comitatului Maramureş a convocat o anchetă cu scopul, ca din incidentul mileniului sě maghiariseze numele tuturor comunelor „cu sunet străin“ din comitatul Maramureşului. O acţiune de felul acesta a început şi reuniunea notarilor din comitatul Heveş, care a provocat pe toţî notarii din ţéră, carî nu au nume unguresci, sě-şî maghiariseze numele.

—o—

Promisiune ministerială neînplinită. Ministrul de comerciu Daniel făcuse în şedinţa dela 2 Martie a dietei promisiunea, că în schimb pentru cassarea tarifei pentru vecinia căilor ferate, va introduce cu 1 Aprilie n. c. unele avantagii în favorul oraşelor din provincia, precum ar fi moderarea taxelor de călětoriă, abonamente etc. A trecut însě 1 Aprilie şi ministrul nu şi-a ţinut promisiunea făcută în dietă.

—o—

Importul bucatelor din România. După datele statistice oficiale, dela 1 August 1895 până la 31 Ianuarie 1896 au fost importate din România în Ungaria: 77.106 măjî metrice grâu, 1111 orz, 19,220 cucuruz şi 1741 măjî metrice ověs.

—o—

Antreprenor al otelului „Pomul verde“, unul dintre cele dintâi otelurî din Braşov, este dela începutul lui Aprilie n. c. d-l G. *Sorea*. Scirea acésta va servi spre bucuriă numěroşilor pasagerî românî, carî de aci înainte vor puté afla în oraşul nostru un hotel românesc, de prima classă, cu grădină frumósă şi cu numěróse odăi elegante. D-l Sorea, cum aflăm, a luat měsurî pentru arangiarea din nou a otelului cu tóte cele trebuincióse, aşa ca publicul sě pótă fi servit cât se póte de bine în tóte privinţele. Reputaţiunea, de care se bucură d-l Sorea, oferă destulă garanţiă pentru de-a spera, că otelul „Pomul verde“ va fi de acum înainte cel mai cercetat de Românî.

—o—

Concert. Marţî în 7 April n. musica militară a regimentului de Infanteriă Nr. 50 va da un mare concert în sala de concerte din loc. Intrarea 30 cr. Inceputul la $7^1/_2$ óre séra.

—o—

O societate musicală teatrală sub direcţiunea d-lui I. Neufeld va da Dumineca în 5 şi Lunî în 6 Aprilie representaţiunî în hotelul Europa. Se va cânta românesce, nemţesce şi unguresce. „Temesvarer Zeitung“ a lăudat acéstă societate, cu deosebire pe sopranista, altista şi pe comicul. Preţul de intrare 50 cr, galerie 20.

Musica corală în armata română.

Cetim în „România Musicală“ următórele:

Am vědut soldaţii regim. 28 de Dorobanţî întorcêndu-se dintr'un marş militar prin calea Victoriei şi cântând din gură cu plăcere, cu multă vioiciune, însoţiţî de musica militară. Surprinsa acésta stârnise o mulţime de lume. Un adevěrat entusiasm atât printre soldaţî cât şi printre civilî!

Părea o armată ce se întorcea în triumf dela o victorie!

Noi, care ne-am ocupat despre musicile militare, putem dice chiar carî am propus şi susţinut introducerea musicei corale în armată, ne bucurăm şi felicităm din tótă inima, pe cei ce conduc regim. 28 de Dorobanţî, carî au înţeles importanţa musicei în armată, a corurilor militare.

Românul fiă militar, fiă civil, cuprins de bucuriă séu de întristare, pentru a-şî manifesta ceea ce simte: durerea, jalea, veselia séu fericirea, are din firea sa întotdéuna nevoe de-a cânta.

Am dori sě vedem în curênd, că introducerea corurilor militare sě fiă o měsură obligatóre pentru tótă armata şi acésta o aşteptăm cu încredere dela voinţa actualului domn ministru de resbel, d-l general Budişteanu.

Din cronica „scandalelor europene“.

Afacerea lui Carol Pulszky a ajuns într'un studiu nou. După-ce a risipit din banii publicî o jumětate de milion, ce 'i se dase cu scopul, de-a arangia un museu de bele-arte, el a fost dus în casa de nebunî pe cuvênt, că este smintit. De aci a fost luat apoi şi pus în temniţă pe cuvênt, că e un criminal.

La începutul acestei sěptěmânî pressa guvernamentală începù de-odată sě vestéscă lumei, că Pulszky e *nevinovat* şi că el a cădut victimă rěutăţii oposiţiei. N'a trecut însě mult şi étă că se constată, că Pulszky totuşî nu e tocmai aşa de „nevinovat“, precum voia sě-l presente pressa guvernamentală, deóre-ce abstrăgênd dela alte năsdrăvănii, despre 54,000 florenî nu se póte sci de loc ce s'a făcut cu ei.

Se dice, că Augustin Pulszky, frate al defraudatorului, a şi întors suma acésta, depunêndu-o în mânile lui Banffy. Ce privesce „nebunia“ lui, acésta încă nu e constatată. Se fac însě cercetărî peste cercetărî, din carî, după cum se póte conchide din „bună voinţă“, cu care-l tractéză pressa guvernamentală, de bună sémă are sě ese la sfîrşit achitarea şi liberarea lui.

Nu mai puţin curios este şi scandalul petrecut cu br. Fejérvary. Scim, că consilierul ministerial în pensiune Petru Kasics a acusat pe ministrul Fejérvary, că în calitatea lui de ministru a comis abusurî în afacerî de banî publicî şi în contra constituţiei. Kasics, care a ridicat aceste acusaţiunî în contra ministrului pe calea pressei, s'a oferit sě şi dovedéscă cele dise de el, dér ministrul, în loc de a-l fi tras în judecată şi a lămuri cestiunea pe calea legei, a aflat de bine sě-şî spele urechea prin aceea, că a declarat afacerea acésta cu afacerea privată şi pe Kasics, pe care cu câte-va sěptěmânî înainte îl declarase de nebun, îl provocă la duel.

Acum se întêmplă un alt cas. Nisce afirmărî, ce le făcuse intr'o epistolă generalul pensionat Huberth, au fost declarate din partea ministrului Fejérváry ca neadevěrate. Din causa acésta Huberth a provocat pe Fejérváry la duel. Fejérváry însě a întors acum mantaua pe dos şi a dis, că el nu consideră afacerea ca afacere cavaleréscă, deóre-ce ceea ce a afirmat, a afirmat în calitate oficială.

Cu alte cuvinte: când e vorba de-o faptă ministerială a ministrului, acésta e afacere privată, ér când e vorba de-o declaraţiune a lui Fejérváry, prin care trage la îndoélă cuvêntul unui general, acésta e facere privată.

„Magyarország“, punênd faţă în faţă aceste anomalii, dice, că nu ajunge de-a eternisa prin lege gloria aniversărei mileniului, ci de-odată cu acésta trebue sě se imprime in pétră de marmoră şi mulţimea de nebunii, ce se întêmplă în acéstă epocă a dominaţiunei lui Banffy.

Literatură.

In tipografia „A. Mureşianu“ din Braşov a apărut: **Călĕuză în dreptul Cambial,** de *Nicolau Nilvan*, advocat şi director esecutiv al institutului de credit şi economii chioran, — un op de dilnică necesitate pentru toţî aceia, carî au afacerî cu băncî şi cu împrumuturî cambiale. In adunarea dela Blaşiu a Asociaţiunei transilvane tocmai a fost vorbă de lipsa unui manual de felul acesta, din care sě-şî pótă câştiga cunoscinţele de lipsă cu privire la afacerile cambiale şi aceia, carî n'au învěţat legile. Acestei lipse a corěspuns acum d-l Nilvan prin volorósa sa carte, lucrată după cei mai buni autorî. Pentru a face mai plăcută şi uşóră studiarea diferitelor lucrărî de specialitate, autorul a urmat sistemul intuitiv, nisuindu-se a familiarisa pe cetitorî cu cunoscinţele dreptului cambial. Intr'o parte a opului sunt reproduse în capitolî deosibiţî tóte disposiţiunile legei, carî se refer la cambii, cum şi numěróse decisiunî ale Curiei menite a clasifica textul legei. In partea din urmă se află şi un indice alfabetic, cu ajutorul căruia cetitorul póte afla numai decât instrucţiunile de lipsă pentru singuraticile afacerî. — Preţul unui esemplar 1 fl. Se póte procura dela autorul, în Şomcuta mare (Nagy-Somkut.)

*

In editura librăriei Nicolae I. Ciurcu din Braşov a apărut: **Istoria Patrieĭ**, în legătură cu evenimentele epocale din istoria universală, pentru şcólele poporale române, de Vasilie Goldiş, profesor. Un esemplar 25 cr.

SCIRÎ ULTIME.

Roma, 2 Aprilie. „*Provinzia di Brescia*“ primesce dela corespondentul sěu din Massauah scirea, că regele Menelik pretinde pentru liberarea prisonerilor italienî *câte 2000 de talerî de-ai Mariei Teresia.* Avênd în vedere, că numěrul prisonierilor italienî este de vre-o 2000, suma de despăgubire cerută de Menelik corěspunde la un **capital de 14 milióne lire.**

DIVERSE.

O căldură ne-mai pomenită a fost în dilele lui Ianuarie în Australia. Ómenî, animale şi plante au murit, s'au prăpădit din causa radelor celor fierbinţî ale sórelui, la carî au mai ajutat şi un vênt de nord fórte cald. In oraşul Adelaida temperatura la sóre a fost 172 grade, ér la umbră 111; în Melbourne 112; în Hopetown 113; în Swan Hill 116; în Bourke 118. In oraşul Bourke din ţinutul Neu-Sud-Wales, care are 3000 de locuitorî au murit într'o sěptěmână 30 de persóne de insolaţiune séu atac de creerî Mulţî ómenî picau pe strade şi muriau. Pe câmpurî s'au aflat fórte mulţî ómenî morţî. O femeiă, care sta la patul soţului ei 'muribund cădù de-o dată jos fără simţirî şi cu o óră murì mai iute decât soţul ei. Un ginere al acestei părechî, când se ocupa cu pregătirea îmormêntărei a fost atacat la creerî şi pe loc fù şi el mort. Copii şi bětrânii adurmiau şi nu se mai trediau. Locuitorii dela şesurî au fugit la munţî; oficiele căilor ferate transportau pe ómenî fără taxă, numai ca sě pótă merge, unde temperatura e mai rěcorósă. Pasěrile în sborul lor picau mórte la pămênt. Milióne de pescî au perit din causă, că lacurile s'au uscat. Sěmĕnăturile au fost nimicite cu desăvêrşire. Fierbinţéla acésta a fost urmată de marî uragane.

Bismark gimnasist. La gimnasiul regesc din Berlin „Friedrich Wilhelm“ fusese înscris odinióră între studenţii ordinarî şi cancelarul de fer Bismark, care şi-a făcut studiele dela anul 1827—1830 în acel gimnasiu. Princepele Bismark pe atuncî era numai un simplu Otto von Bismark, dela 1822—1827 Bismark a studiat în şcólele medii private numite „Plamann“ din Wilhelmstrasse şi numai după-ce părinţii lui s'au mutat în Berlin, s'a dus şi el la şcóla „Friedrich Wilhelm“. In registrul primirei lui în analele institutului cu data 1827 Septemvre 21 stă scris: „Leopold, Eduard, Otto von Bismark, de religiunea evangelică, de 12 anî, s'a născut în Schönhausen, locuesce in Berlin, Behrenstrasse Nr. 53, fiiul unui căpitan în disponibilitate, se primesce în clasa a III. b.“— Tiněrul Bismark s'a purtat bine în noul institut, pentru-că la esamenul dela Crăciun din anul 1827 între 62 de şcolarî din clasa lui, el e al 4-lea cu următórea calificaţiune: „E fórte brav şi serios, totdeauna e atent şi sirguincios, se promovéză“.

Şcólă de hoţî. In oraşul Simferopol din Rusia poliţia a descoperit o şcólă de hoţî. Un ţěran cu numele Ivan Rilski a ţinut şése băeţî la casa lui, carî mai întâi furau sub conducerea ţěranului Rilski, ér mai târdiu, după-ce au fost pe deplin instruaţî, lucrau ei de sine. Băeţii aceştia şése aveau datorinţa sě înveţe şi ei pe alţii. In dilele trecute le-au succes a atrage la ei şi pe un alt băiat de vre-o 13 anî; acesta a întrat şi el în şcóla de hoţî. Câteva dile băiatul a petrecut la Rilski, dér după aceea fiindu-i urît de lucrul acesta a fugit acasă la mamă-sa şi i-a povestit despre tóte; mamă-sa s'a dus la poliţiă şi i-a spus. Poliţia a pus mâna pe „domnul profesor“ Rilski şi pe cei şése „şcolarî ordinarî“ ai lui.

Calendarul nou. Calendarul gregorian, respective calendarul, care s'a făcut şi îndreptat la porunca Papei Gregoriu XIII de astronomul Alvisius Lilius la 24 Februar 1582, a fost sancţionat de Papa Gregoriu şi primit mai întâi de catolicii din Germania la 21 Decemvre 1583, ér locuitorii evangelicî din Germania au primit calendarul gregorian numai în luna lui Septemvre 1699, carî întro adunare din Regensburg au decis, că în anul 1700 din diua de 18 Februar se sară la 1 Martie: Evangelicii din Germania totuşî, se deosebiau de catolicî, că între sěrbătorile Paşcilor era o diferenţă de 8 dile şi numai în 13 Iunie 1777 s'a modificat la iniţiativa împěratului Frideric cel mare. Protestanţii din Elveţia au primit calendarul nou în anul 1700, şi anul următor 1701 se începù de-o dată cu 12 Ianuar. Anglia recunoscù calendarul nou numai în 1752 şi dela 2 Septemvre sărì la 14 Septemvre. Singur numai popórele de rit oriental mai ţin şi acum la calendarul vechiu.

NECROLOG. Erî a rěposat aicî în Braşov Sigmund *Steinhart*, directorul şcólei poporale israelite şi proprietar al pensionatului cunoscut sub numele lui.

Cursul la bursa din Viena.

Din 2 April 1896.

Renta ung. de aur 4%	122.—
Renta de coróne ung. 4% . . .	99.—
Impr. căil. fer. ung. în aur $4^1/_2$% .	123.75
Impr. căil. fer. ung. în argint $4^1/_2$%	101.35
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	101.25
Bonurî rurale ungare 4% . . .	97.—
Bonurî rurale croate-slavone. . .	96.75
Imprum. ung. cu premii	160.—
Losurî pentru reg. Tisei şi Segedin.	141.—
Renta de hârtie austr.	101.10
Renta de argint austr.	101.20
Renta de aur austr.	122.10
Losurî din 860	147.50
Acţii de ale Băncei austro-ungară.	981.—
Acţii de-ale Băncei ung. de credit.	400.50
Acţii de-ale Băncei austr. de credit.	366.—
Napoleondorî.	$9.53^1/_2$
Mărcî imperiale germane . . .	$58.77^1/_2$
London vista	120.35
Paris vista	$47.72^1/_2$
Rente de coróne austr. 4%. . .	101.30
Note italiene.	43.05

Proprietar: **Dr. Aurel Mureşianu.**

Redactor responsabil **Gregoriu Maior.**

Cursul pietei Brașov.

Din 3 April 1896.

Banonote rom.	Cump.	9.48	Vênd.	9.52
Argint român.	Cump.	9.42	Vênd.	9.47
Napoleon-d'orĭ	Cump.	9.50	Vênd.	9.53
Galbenĭ	Cump.	5.65	Vênd.	5.70
Ruble rusescĭ	Cump.	127½	Vênd.	1.28
Mărcĭ germane	Cump.	58.50	Vênd.	59.05
Lire turcescĭ	Cump.	10.60	Vênd.	10.90
Scris. fonc. Albina 5%		100.75	Vênd.	101.75

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei" à 5 cr. se potŭ cumpĕra în librăria Nicolae Ciurcu.

Tipografia A. Mureșianu, Brașov.